

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัย กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน และ 3) เสนอทิศทางการพัฒนานโยบายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (mix method) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย 1) ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 5 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง ลาหู่ ลีซอ และลัวะ กลุ่มละ 30 คน รวม 150 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 5 กลุ่ม จำนวน 25 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม และแบบประเมินเพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัย กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ “กะเหรี่ยง” บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย นับถือศาสนาพุทธ โดยยึดมั่นและศรัทธาครูบาชัยยะวงค์ ซึ่งเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาพุทธ มีวัดพระบาทห้วยต้ม และองค์พระมหาธาตุเจดีย์ศรีเวียงชัย เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาเป็นชุมชนชาวพุทธแบบมังสวิรัติจึงไม่มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค แต่จะเลี้ยงวัว ควาย ช้างไว้ใช้งาน มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชนเผ่าตามแนวของศาสนาพุทธ โดยการรักษาศีลห้าและบริโภคอาหารมังสวิรัตินิยมของมีนเมาตลอดจนมีการห้ามจำหน่ายของมีนเมาในชุมชน มีการพึ่งพาอาศัยและเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานและโบราณวัตถุเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนรุ่นหลัง และเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพให้แก่ชุมชน ชน

แผ่นนี้ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยการทำไร่ข้าวและนาดำ รวมทั้งปลูกพืชผักสวนครัวและไม้ผลเพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือนสำหรับการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ของชนเผ่านี้ได้แก่ การทอผ้าก็เอน การแปรรูปจากผ้าทอ การทำเครื่องเงิน การตีเหล็ก การขุดศิลาแลง และการจักสาน อาชีพดังกล่าวได้มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนเป็นที่ยอมรับจากลูกค้า และนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนของชนเผ่ากะเหรี่ยง บ้านพระบาทห้วยต้มมีชื่อเสียงมาถึงปัจจุบัน

สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสังคมผู้สูงวัยชนเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพของร่างกาย กรณีเจ็บป่วยไม่ได้รับความสะดวกเมื่อต้องไปโรงพยาบาล ต้องการให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อนุเคราะห์จัดรถเข็นรับ-ส่ง และจัดช่องทางพิเศษให้ผู้สูงอายุ กรณีที่แต่งกายด้วยชุดของชนเผ่าต้องการดูแลอย่างทั่วถึงโดยไม่เลือกปฏิบัติแยกจากกลุ่มชาวบ้านทั่วไป มีความต้องการเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยด้วยสมุนไพรพื้นบ้านควบคู่กับการใช้ยาแผนปัจจุบัน สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่า เบี้ยยังชีพที่ได้รับไม่เพียงพอ ต้องการรับความรู้กฎหมายคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิประโยชน์และเพิ่มเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้นและการอบรมอาชีพเสริม อาทิ การจักสาน การทำดอกไม้จัน การทอผ้า การทำนุ้ย การทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชนเผ่า ส่วนด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “กะเหรี่ยง” พบว่าต้องการให้อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธแบบมังสวิรัตติ อาทิ การทำบุญตักบาตร การปฏิบัติภาวนารักษาศีล และฟังเทศน์ที่วัด รวมทั้งการแต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่าและการละเล่นพื้นบ้าน รวมทั้งการจัดชมรมผู้สูงอายุ เพื่อทำกิจกรรมพบปะพูดคุย การออกกำลังกาย การร้องเพลง เต้นรำ โดยมีหน่วยงานของท้องถิ่นดูแล

1.2 กลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” บ้านแม่सान้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เป็นกลุ่ม “ม้งลาย” และ “ม้งขาว” มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตของชนเผ่าแบบดั้งเดิมที่มีสัญชาติไทยต้องการอยู่และดูแลผืนแผ่นดินไทยสำนึกรักและภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเอง มีความรักใคร่และผูกพันกันแบบเครือญาติยอมรับนับถือตระกูล “แซ่” มีความเชื่อในวิญญาณหรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำน้ำและประจำต้นไม้ มีการจัดตั้งคริสตจักรในชุมชนที่อาศัย การดูแลรักษาสุขภาพนิยมใช้การบำบัดรักษาโดยวิธีพื้นบ้าน อาทิ การเรียกขวัญ การนวด และการใช้ยาสมุนไพรร่วมกับการแพทย์สมัยใหม่ มีการวินิจฉัยโรคจากการทำนายแบบชาวจีนโบราณ รวมทั้งการดูไข่ การตรวจใบหู การคลำท้อง การเข้าทรง และการบน ตามความเชื่อเรื่องวิญญาณ ส่วนอาชีพหลักของชนเผ่านี้เปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพมาเป็นทำการค้าโดยมีเครือข่ายทางธุรกิจกับชนเผ่าด้วยกันเองและคนพื้นราบรวมทั้งชาวต่างประเทศ ชนเผ่านี้นิยมตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง มีความเชี่ยวชาญในการเพาะปลูก การทำหัตถกรรม ผ้าทอ และการจักสาน สามารถทำเป็นอาชีพหลักเพื่อการค้าขายได้เป็น

อย่างดี โดยเฉพาะผ้าใยกันยุงซึ่งเป็นภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้คนรุ่นหลังได้ดำรงรักษาและสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัย ชนเผ่าม้งในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพอนามัย พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัว อาทิ ปวดเข่า ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และมะเร็ง เป็นต้น มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหน่วยงานแพทย์เคลื่อนที่แนะนำความรู้ในการดูแลสุขภาพโรค โดยการเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน สอนการใช้สื่อออนไลน์ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเทคนิคการออกกำลังกายที่ถูกวิธี สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าเบี้ยยังชีพที่ได้รับยังไม่เพียงพอในการใช้จ่ายกับครอบครัว มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์และการได้รับบริการปัจจัยพื้นฐานจากภาครัฐและเอกชน ส่วนปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” พบว่า ชุมชนผู้สูงอายุในหมู่บ้านยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเข้มแข็ง ต้องการให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ระหว่างกลุ่มผู้สูงวัยและต้องการให้อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า อาทิ พิธีกรรมเรียกขวัญลูกคนแรก พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ ประเพณีงานปีใหม่ การละเล่นของชนเผ่า “ม้ง” ได้แก่ โยนลูกข่าง ตีลูกข่าง การแข่งขันล้อเล่นไม้และยิงหน้าไม้ นอกจากนี้ยังต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการปรับตัวให้สามารถใช้สื่อออนไลน์ในการทำธุรกิจเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้มีรายได้เพิ่มและต้องการจัดทำโครงการ “สะพานวิถีชีวิต วัฒนธรรมม้ง” เพื่ออบรมเยาวชนรุ่นลูก-หลานชนเผ่า “ม้ง” ให้เป็นแกนนำพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านพหุวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยเฉพาะการเขียนผ้าและทอผ้าด้วยใยกันยุง เป็นต้น

1.3 กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาหู่” บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับสัญชาติไทย มีการใช้กฎระเบียบของชุมชนเพื่ออยู่ร่วมกันและมีการศึกษาระดับพื้นฐานที่เข้าถึงชุมชน เป็นชนเผ่าที่มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมด้วยการยึดถือประเพณีและวัฒนธรรม ตามความเชื่อภูตผี ขวัญ วิญญาณ ผสมผสานกัน โดยเฉพาะ ผีบ้าน ผีป่า ผีต้นน้ำ และการเอามือ เอาวัน รวมทั้งฤดูกาล เพื่อทำพิธีกรรมสำคัญๆ ในวิถีชีวิตที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ได้แก่ เทศกาลกินข้าวใหม่ เทศกาลกินวอ(ขึ้นปีใหม่) พิธีสู้อและแต่งงาน เป็นต้น ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์และมีส่วนน้อยที่ยังคงนับถือศาสนาพุทธ มีการใช้ภาษาพูดแบบทึบต-พม่า คล้ายกับชนเผ่า “อาข่า” และ “ลีซอ” สามารถพูดภาษาของชาวไทยใหญ่และลาวได้ ชนเผ่านี้มีความเชื่อถือบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงแก่ความตายโดยมี “พ่อครู” หรือ “ปู่จ้อง” เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลในหมู่บ้าน และเป็นผู้นำทางพิธีกรรมในการทำนายเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ชนเผ่า “ลาหู่” เป็นชนเผ่าที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ดงาม

อาทิ ภาษา การแต่งกาย วิธีการหาปลา หัตถกรรมงานฝีมือ ศิลปะการแสดง และดนตรี ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ได้แก่ การเป่าแคน และการเต้นจะคี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ชนเผ่านี้ ได้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต สำหรับภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ของชนเผ่านี้ ประกอบด้วยด้านศิลปหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องจักสาน (ก๊วย กระตัง เสื้อไม้ไผ่ สุ่มไก่) ผ้าทอลาย และ การตีมีด ด้านสมุนไพร จะมีการเป่าคาถาลงในยาที่ใช้สำหรับทาหรือนวดในบริเวณที่เจ็บปวด โดยอาศัยผู้นำศาสนา “โตโบ” เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม อาชีพหลักของชนเผ่านี้ ได้แก่ การทำเกษตรและรับจ้างทั่วไป พืชผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดพริกหยวก งามขาว และพืชตระกูลถั่วต่างๆ พืชไม้ผล ได้แก่ มะม่วง ลำไย อโวคาโด การหาของป่า ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด หนอนไม้ไผ่ แมงมัน และไข่มดแดง ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การจักตอก เป็นต้น สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่าม้งในหมู่บ้านนี้ด้านการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุบางครอบครัวไม่ได้รับการดูแลจากลูกหลานเท่าที่ควร และไม่ได้รับความสะดวกเมื่อไปขอรับบริการจากโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบล มีความยากลำบากในการเดินทางและการรอคิวตรวจที่ล่าช้า จึงมีความต้องการให้เปิดช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าแต่ละครอบครัวมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในปัจจุบัน จึงต้องการเบี้ยยังชีพจากรัฐเพิ่มขึ้นและต้องการให้จัดอบรมเสริมความรู้ด้านกฎหมาย สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว อาทิ การค้าขายผลิตภัณฑ์จากของป่าโดยเฉพาะสมุนไพรที่สามารถนำมารักษาสุขภาพร่างกายที่เจ็บป่วยได้ สำหรับปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาหู่” พบว่าบางครอบครัวขาดการดูแลจากลูกหลานจึงต้องการให้มีงานทำในหมู่บ้านและยังพบว่าวัฒนธรรมตามความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิมบางอย่างถูกละเลยไปจึงมีความต้องการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอด โดยเฉพาะประเพณี “กินวอ” การเต้นรำ “จะคี” การเล่น “ลูกข่าง” และการประดิษฐ์เครื่องดนตรีท้องถิ่นของชาว “ลาหู่” เพื่อนำมาสร้างเป็นวงดนตรีประจำหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุของชนเผ่านี้ ส่วนหนึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า ต้องการเป็นครูภูมิปัญญาสอนพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์และสอนภาษา “ลาหู่” ให้กับลูกหลานในหมู่บ้าน โดยต้องการให้มีชมรมผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลาหู่” ให้คงอยู่ตลอดไป

1.4 กลุ่มชาติพันธุ์ “ลีซอ” บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตที่มีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่โครงการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ชนเผ่านี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ และยังมีความเชื่อถือศาสนาพุทธและการนับถือภูติ ผีวิญญาณบรรพบุรุษและผู้ที่อยู่ตามธรรมชาติ โดยมีผู้อาวุโสของหมู่บ้านเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม อาทิ การเลี้ยงผี การสะเดาะเคราะห์ และการเลี้ยงขวัญ เป็นต้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก ได้แก่

ปลูกถั่ว ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวานและไม่ผลยืนต้น อาทิ ลิ่นจี่ ลำไย มะม่วง อโวคาโด ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การทอผ้าชนเผ่า การทำผ้าปัก การตีเหล็ก การทำเครื่องเงิน และเลี้ยงสัตว์ มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมโดยปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีปีใหม่ พิธีเช่นไหว้เทพ พิธีขอบคุณเทพ พิธีไหว้พระประจำหมู่บ้าน พิธีกินข้าวโพดใหม่ พิธีวันศีล และพิธีเช่นไหว้หลุมศพ เป็นต้น ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมในประเพณีดังกล่าวชนเผ่านี้ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามคือไม่ให้มีการทะเลาะวิวาท หากฝ่าฝืนจะถูกปรับเป็นเงินหรือสัตว์เลี้ยง

สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่าลีซอในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยด้านการดูแลสุขภาพอนามัยพบว่า ส่วนใหญ่ประสบปัญหาความเจ็บป่วยของสุขภาพร่างกาย อาทิ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคแทรกซ้อนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับระบบหายใจ และระบบทางเดินอาหาร บางครอบครัวไม่สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลเนื่องจากไม่มีญาติดูแล จึงมีความต้องการให้สาธารณสุขตำบลแนะนำความรู้ในการดูแลสุขภาพโดยมีบริการออกเยี่ยมบ้านและตรวจสุขภาพฟรีเป็นประจำทุกปี สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าเบี้ยยังชีพไม่เพียงพอเนื่องจากมีรายได้น้อย จึงมีความต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเบี้ยยังชีพและอบรมการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำทำให้ต้องการซื้อน้ำมาใช้เพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งการเช่าที่ดินทำกินจากนายทุนในเขตพื้นที่ราบ จึงมีความต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการให้เอกสารสิทธิ์ในการครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลีซอ” นั้น พบว่าเด็กและเยาวชนไม่สนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จึงต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ เพื่อถ่ายทอดแนวปฏิบัติตามวัฒนธรรมความเชื่อของชนเผ่าตนเองและจัดให้มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์โดยการเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตอาสา ตลอดจนให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการทำเครื่องเงินเพื่อการค้า การปักผ้าลีซอ และการประดิษฐ์เครื่องดนตรี อาทิ ซิ่ง ขลุ่ย แคน ซออู้ เป็นต้น

1.5 กลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” บ้านละอูบ ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชนพื้นเมืองรุ่นแรกยุคก่อตั้งเมืองเชียงใหม่ในอาณาจักรล้านนา ชาวไทยภาคเหนือเรียกชนเผ่ากลุ่มนี้ว่า “ลัวะ” แต่นิยมเรียกตัวเองว่า “ลัวะเวียะ” มีแบบแผนการดำเนินชีวิตและลักษณะวัฒนธรรมในการสร้างที่อยู่อาศัยและการแต่งกายแตกต่างไปจากชาวไทยภูเขาเผ่าอื่นๆ กลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” จึงเป็นชุมชนในหมู่บ้านละอูบที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ทำไร่แบบหมุนเวียน ทำนา ทำสวน ปลูกถั่วเหลือง ถั่วแดง ลูกเนียง ข้าวโพด และปลูกพืชผักสวนครัว เป็นพืชทางเลือก ปัจจุบันมีการปลูกต้นกาแฟมีรายได้ในแต่ละปีจำนวนมาก จากการขายเมล็ดกาแฟให้กับบริษัทสตาร์บัคและโครงการหลวงและมีอาชีพเสริม อาทิ การตีเครื่องเงิน เครื่องจักสาน

ผลิตภัณฑ์จากไม้ (ครกไม้ ค้อน กล้องยาสูบ การทอผ้าที่เอาจอบแบบดั้งเดิม และการเก็บของป่าที่สามารถเก็บกินได้ตลอดปี ได้แก่ หน่อไม้ สมุนไพร และเห็ด เป็นต้น) การดำรงชีวิตของชนเผ่านี้ นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่บนไหล่เขาที่มีที่ราบใกล้แหล่งน้ำ แต่ละหมู่บ้านจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆเฉลี่ยประมาณ 50 หลังคาเรือน เป็นกลุ่มที่อยู่ในเครือญาติเดียวกัน โดยปักหลักอยู่แบบถาวร มีการเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสของแต่ละตระกูลให้เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหมอผีรวมทั้งเป็นผู้ตัดสินผู้ที่ทำผิดจารีตประเพณี มีความเชื่อเรื่องผีสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งในด้านไสยศาสตร์และสิ่งที่ยังมองไม่เห็นตัว ได้แก่ ผีหมู่บ้าน ผีเรือน ผีไร่ และผีเจ้าที่เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในการบูชาเสาอินทขิลที่ถือว่าเป็นเสาหลักเมืองเพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชนเผ่า “ลัวะ” ปัจจุบันลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเนื่องจากได้ใกล้ชิดกับหมู่บ้านของคนเมืองและการไปขายแรงงานต่างถิ่นที่ได้นำเอาความเจริญเข้ามาในหมู่บ้าน จึงมีการผสมผสานวัฒนธรรมซึ่งกันและกันโดยเฉพาะ การพูดภาษากลาง ภาษาไทยล้านนา และการแต่งกายที่เป็นสากลแบบคนเมือง รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเกิด การตาย การประกอบอาหาร แต่ยังคงรักษาอาหารหลัก “ถั่วเน่า” ให้เป็นเอกลักษณ์ทางการกินของชนเผ่าลัวะไว้ได้ ปัจจุบันชุมชนชนเผ่า “ลัวะ” ในหมู่บ้านละอูบได้รับการยกย่องว่าเป็น 1 ใน 50 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต้นแบบจากการประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั่วประเทศ มีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่โดดเด่น ได้แก่ ผ้าทอละว้า เครื่องเงิน และกาแฟ มีโฮมสเตย์สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นธรรมชาติและเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้พัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับชนเผ่า “ลัวะ” ในชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนได้ นอกจากนี้ “บ้านละอูบ” ยังได้รับรางวัลพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโครงการคัดเลือกหมู่บ้าน “ดีเด่น บ้านสวย เมืองสุข” โดยได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ภาคเหนือตอนบน และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับภาคเหนือเมื่อวันที่ 9- 10 มีนาคม 2563 ที่ผ่านมา สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่า “ลัวะ” ในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่าด้านการรักษาสุขภาพอนามัย ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการมีโรคประจำตัว อาทิ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมัน โรคทางเดินหายใจ และอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย จึงมีความต้องการรักษาพยาบาลฟรีจากโรงพยาบาลของรัฐและต้องการตรวจสุขภาพประจำปีฟรีอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่วนปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่า รายได้ของบางครอบครัวไม่เพียงพอในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวไปพักในโฮมสเตย์ทำให้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนลดลง จึงต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเบี้ยยังชีพและสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าสู่ชุมชนในเมือง รวมทั้งการจัดอบรมให้ความรู้การขายสินค้าออนไลน์และความรู้เกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือค่าครองชีพที่รัฐประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด สำหรับปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” พบว่า

ปัจจุบันเยาวชนที่เป็นลูกหลานของครอบครัวได้ละเลยขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่า โดยเฉพาะการใช้ภาษาพูด การแต่งกายด้วยชุดลัวะแบบดั้งเดิม จึงมีความต้องการให้มีการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาและการแต่งกาย โดยให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดการทอผ้า การย้อมผ้า การทำมัดหมี่ การทำเครื่องเงิน เครื่องจักสาน ให้กับนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งการจัดตั้งร้านค้า หัตถกรรมในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้า ของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว และควรส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่เรียนออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ที่ทำจากผ้าเหล่านี้ เป็นต้น

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.86$, S.D. = 0.38) โดย ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.92$, S.D. = 0.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต ($\bar{X} =4.90$, S.D. = 0.32) และด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.49) ตามลำดับเมื่อจำแนกเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า

2.1.1 ด้านการดูแลสุขภาพอนามัย สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตด้วยตนเอง 2) การเข้ารับการอบรมด้านสุขภาพและโภชนาการที่ถูกหลักอนามัย และ 3) การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณรอบบ้านพักอาศัย

2.1.2 ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การได้รับการตรวจสุขภาพฟรี การได้รับการอบรมด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ และการได้รับการดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้านที่อาศัย 2) การได้รับบริการเยี่ยมบ้านกรณีเจ็บป่วย และ 3) การได้รับการอบรมเพื่อการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

2.1.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การช่วยเหลือตนเองและครอบครัวให้มีความสุข 2) การปรับเปลี่ยนตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมยุคใหม่ และ 3) การได้ร่วมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2 การประเมินรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

2.2.1 รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพอนามัย 2) ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ องค์ประกอบแต่ละด้านมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการและจำเป็นของแต่ละชาติพันธุ์ได้

2.3 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของ องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

2.3.1 ด้านการดูแลสุขภาพอนามัย ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อ ประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.3.2 ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.3.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

3. การเสนอทิศทางการพัฒนานโยบายการสร้างสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

3.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้ผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการ ดำเนินงานตามภารกิจของมหาวิทยาลัย เนื่องจากมีจุดแข็งและโอกาสด้านความพร้อมของบุคลากร และอาคารสถานที่ มีหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียง รวมทั้งมีเครือข่ายใน พื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงในการทำงานได้ดี ตลอดจนรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุอย่างเด่นชัด แต่ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค อาทิ การสรรหาบุคลากรเฉพาะด้านที่มีความ เต็มใจและการได้รับจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยกำหนดให้เป็น “วาระแห่งมหาวิทยาลัย” เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ เป้าหมายซึ่งสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบทั้งการจัดการศึกษาและการบริการวิชาการ อาทิ ในด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพอนามัย การส่งเสริมอาชีพและรายได้ สวัสดิการและการ ค้ำครองสิทธิประโยชน์ ตลอดจนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การใช้ชีวิตในสังคม ยุคดิจิทัลและอื่น ๆ ให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมเมืองใหญ่ ทั้งที่เป็นชุมชนพื้น ราบและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์

3.2 การขับเคลื่อนนโยบายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัด เชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน สามารถดำเนินการได้โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้ง ภายในและภายนอก เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับสังคมสูงอายุให้เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนเชิงพื้นที่มีหน่วยงานต่างๆ ทั้ง

ภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการต่างๆที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และผู้สูงอายุประกอบด้วยผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยรักและภูมิใจที่ได้อยู่ในผืนแผ่นดินไทยมีการดำเนินชีวิตที่พร้อมจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่จะสามารถขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารระดับสูง ต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยมีระบบกลไกการบริหารรองรับให้เป็นตัวขับเคลื่อนได้อย่างชัดเจนซึ่งสามารถดำเนินการได้ 4 แนวทาง กล่าวคือ 1) มอบหมายให้หน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบันดำเนินการ 2) บริหารจัดการให้เป็นการทำงานในลักษณะบูรณาการหลายหน่วยงานด้วย “คณะกรรมการขับเคลื่อน” เช่นคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) จัดตั้งหน่วยงานเชิงบริหารเป็นการเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนให้ได้ผล สามารถทำงานเชิงรุกได้ทันที ดังตัวอย่างหน่วยงานเฉพาะกิจที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์ความเป็นเลิศด้านกัญชาและเกษตรอินทรีย์นานาชาติ เป็นต้น 4) จัดโครงสร้างการบริหารแบบ Matrix หรือโครงการพิเศษใช้โครงสร้างการบริหารแบบเดิมโดยไม่เพิ่มจำนวนบุคลากร แต่ให้มีการจัดสรรงบประมาณรองรับ แบบ Project Based และ 5) ร่วมมือกับเครือข่ายทั้งที่เป็นส่วนราชการ เอกชน สมาคมและมูลนิธิต่างๆ โดยเฉพาะสมาคมผู้สูงอายุในจังหวัด เพื่อสร้างฐานข้อมูล (Base Line Data) ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.3 สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุสามารถช่วยสืบสานและส่งเสริมพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปะและวัฒนธรรม ของสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่คู่กับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นเวลานาน โดยได้มีการสืบสานภูมิปัญญาการค้นพบราชัญชาวบ้าน การสร้างเพชรราชภัฏเป็นบุคคลดีเด่น ด้านงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้การสืบสานศาสตร์พระราชาร เป็นนโยบายที่สำคัญมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนเรียนรายวิชาศาสตร์พระราชารในหมวดการศึกษาทั่วไป และมีการเปิดสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาศาสตร์พระราชารด้วยการบูรณาการร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนั้นการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้โดดเด่นยิ่งขึ้นได้โดยเฉพาะการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยส่งเสริมการทำวิจัยข้ามวัฒนธรรมและใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมชุมชนในพื้นที่บริการ

3.4 การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ของศูนย์แม่สาตามกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2564-2568) สามารถดำเนินการได้และไม่ได้ ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

3.4.1 กรณีที่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากศูนย์แม่สา มีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี มีพื้นที่ใช้งานเพียงพอ มีอาคารสถานที่ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการดำเนินงานแต่ต้องมีการก่อสร้างเพิ่มเติม อาทิ หอพักและศูนย์อาหาร เป็นต้น ซึ่งต้องเป็นไปตามแผนพัฒนาโครงสร้างของมหาวิทยาลัยฯ และการบริหารจัดการด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยฯ สามารถดำเนินการได้ในลักษณะการบริการวิชาการแบบครบวงจรในช่วงระหว่างปี 2564-2568 โดยอาจดำเนินการเป็นช่วงเวลาในแต่ละปี อาทิ การปรับปรุงภูมิทัศน์ การก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย และการจัดอบรมแบบวันเดียว (ไป-กลับ หรือจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นใช้เวลา 2-3 วัน โดยไม่พักค้าง หรือแบบพักค้างเมื่อมีอาคารสถานที่พร้อม นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางและเป็นเมืองที่ได้รับความสนใจในการพำนักระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุทั่วโลก ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีความพร้อมทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ อาหาร สุขภาพ สาธารณูปโภค การคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนของด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญครบทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และมีหลักสูตรแบบสหวิทยาการ เช่น สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน จิตวิทยา พลศึกษา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การตลาด และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งสามารถร่วมสนับสนุนในการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี

3.4.2 กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้นำพื้นที่ของศูนย์ไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นจึงทำให้สภาพแวดล้อมและการใช้พื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปประกอบกับความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาให้เป็นศูนย์แบบครบวงจรและมีข้อจำกัดด้านกฎหมายหลายประการเนื่องจากเป็นพื้นที่ราชพัสดุ นอกจากนี้ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค อาทิ การสรรหาบุคลากรเฉพาะด้าน ที่มีความเต็มใจและการได้รับจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

3.4.3 กรณีที่เสนอเป็นทางเลือกให้มีความเป็นไปได้โดยสามารถจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการวิชาการแก่ผู้สูงอายุในระยะ 5 ปีตามแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมอาชีพ การบริการสุขภาพและคุณภาพชีวิตและเป็นศูนย์ฝึกอบรมเพื่อบริการวิชาการแบบครบวงจร โดยจัดเป็นหลักสูตร non degree หรือหลักสูตรระยะสั้น สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมที่ซับซ้อน มีหลายมิติได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจโดยไม่เป็นภาระของสังคม

4.ทิศทางการพัฒนานโยบายในการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้ตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2564-2568) มีข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

4.1 ควรกำหนดให้เป็น “วาระแห่งมหาวิทยาลัย” เรื่องการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อพัฒนานโยบายสู่การปฏิบัติโดยเสนอโครงการจัดตั้งต่อสภามหาวิทยาลัย

4.2 ควรใช้พื้นที่ศูนย์แมริมเป็นที่ตั้งของสถาบันเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ/สมาคมที่เกี่ยวข้อง และชมรมผู้สูงอายุทุกระดับในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และองค์กรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุในลักษณะ “สุขภาวะองค์กรรวม”

4.3 ควรใช้แนวการบริหารจัดการร่วมกันในลักษณะศาสตร์สัมพันธ์และศาสตร์บูรณาการแบบข้ามศาสตร์ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

4.4 ควรเน้นนโยบายการเชื่อมโยงสู่การบริการวิชาการและการวิจัยให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

4.5 ควรเปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เป้าหมาย 5 แห่ง ของจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ กล่าวคือ สังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง ลาหู่ ลีซอ และลัวะส่วนใหญ่สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง ลาหู่ มูเซอ และลัวะ ส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและพอเพียงตามวิถีชนของแต่ละเผ่า ซึ่งยังคงปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมด้วยความเชื่อ ความศรัทธา และความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชนเผ่าตนเอง เมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหา 1) ด้านสุขภาพร่างกายเจ็บป่วยไม่ได้รับความสะดวกในการตรวจดูแลรักษาจากโรงพยาบาลในชุมชนเท่าที่ควร 2) ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าเบี้ยยังชีพไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากินที่ถูกต้องตามกฎหมายตลอดจนสภาพแวดล้อมอยู่บนพื้นที่สูงขาดแคลนน้ำใช้ในการบริโภคและทำการเกษตร ต้องปรับตัวยอมรับสิ่งใหม่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง สำหรับความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการดูแลสุขภาพ

สุขภาพกาย และสุขภาพจิตด้วยตนเอง มีภาวะโภชนาการที่ถูกหลักอนามัย ได้รับบริการตรวจสุขภาพ ประจำปีฟรี มีการเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ จากรัฐเพิ่มขึ้น ต้องการช่วยเหลือตนเองและครอบครัวให้มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในสังคม ปัจจุบัน ตลอดจนต้องการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาอัตลักษณ์ ของแต่ละชนเผ่าเพื่อส่งต่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอด

ผลจากการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มธุรส สว่างบำรุง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุ มีความรักเอาใจใส่ต่อสุขภาพของตน ต้องการปรับตัวและพัฒนาความรู้ทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะ การออกกำลังกายและการไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมลภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นพิษ เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัชรา สังข์ศรี (2555 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในภาคกลาง ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีกิจกรรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ การสอนอ่าน-การเขียน การฝึกอบรมอาชีพ และการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสอดคล้อง กับผลงานของ สุครีตน์ จำภา (2556 : 85) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอด ชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการวิธีการจัดการศึกษาในรูปแบบของการฝึกอบรม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความ เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นวิทยากร ในด้านสุขภาพกาย ควรมีการให้ความรู้ทางการแพทย์และการ ดูแลเบื้องต้น เกี่ยวกับโรคของผู้สูงอายุ และการป้องกัน ในด้านเศรษฐกิจควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการ ประกอบอาชีพในท้องถิ่น ส่วนด้านสังคม ควรมีการจัดกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทร สุขสีทอง (2558 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนากับการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมี กิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้ความรู้ และพัฒนาศักยภาพในการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการ สร้างเสริมสุขภาพ

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ใน ภาคเหนือตอนบน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น กล่าวคือ

2.1 ความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมสูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนโดย ภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) การอยู่ร่วมกันในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ 2) สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ผลจาก การวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 กระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง โครงการวิจัยภูมิปัญญาเชิงอัตลัก

ลักษณะของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีประเด็นที่น่าสนใจ จากผลการวิจัยเรื่องนี้พบว่า ลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในหลายพื้นที่ยังคงเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เน้นความเรียบง่ายกลมกลืนกับธรรมชาติ ทำให้บริบทชุมชนโดยรอบเป็นพื้นที่สุขภาวะจนได้รับรางวัลจากหน่วยงานภายนอกด้านสิ่งแวดล้อม (รางวัลลูกโลกสีเขียว) ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ป่ายินยอมให้ชุมชนชาติพันธุ์สามารถอาศัยในพื้นที่ได้ในฐานะผู้ดูแลป่า และสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2562 ของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2563 : บทสรุปสำหรับผู้บริหารและข้อเสนอแนะ) ที่เสนอไว้ว่า สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุถือเป็นหนึ่งหัวใจสำคัญที่ส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมไทยรวมถึงผู้สูงอายุ สามารถดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี คุณค่า และคุณภาพที่ดีของชีวิต ตลอดจนเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม ในด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและมีรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านบริการทางสังคมทั่วไป โดยเฉพาะด้านการศึกษาควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมุ่งให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยไม่นำประเด็นเรื่องอายุมาจำกัดโอกาสในการศึกษา และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของมจรุส สว่างบำรุง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุมีความคาดหวังให้รัฐบาลเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้น พร้อมสนับสนุนงบประมาณ ในการลงทุนผลิตภัณฑ์อาชีพของชมรมผู้สูงอายุ และจัดหาตลาดส่งออกอย่างเป็นทางการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอำไพ บุรานนท์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุในศูนย์ดังกล่าวต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งความต้องการทางกาย ใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยการตรวจสุขภาพสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง การจัดกิจกรรมการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ให้ลูกหลานมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ให้จัดกิจกรรมทัศนศึกษา หรือท่องเที่ยวทุกเดือน และให้จัดตลาดนัด ค้าขาย สำหรับผู้สูงอายุในศูนย์บริการ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุดารัตน์ จำภา (2556 : 85) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งพบว่า มีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทางด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านอาชีพ และด้านสังคมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉันทธร สุขสีทอง (2558 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนากับการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลสะละวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ

โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการใช้ภูมิปัญญา
พื้นบ้านเพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ

2.2 ผลจากการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ภาคเหนือตอนบน ที่พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย 2) ด้าน
สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ ได้ผ่านการ
ประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญที่
เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 แห่งนั้น มีความคิดเห็นที่
สอดคล้องกันว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา นั้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ถูกต้อง และสามารถ
นำไปใช้ประโยชน์ได้ ผลจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อาชญญา รัตนอุบล และ
คณะ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย พบว่า
กิจกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่
ผสมผสานการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เนื้อหา
การเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล
และควรนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง ทั้งด้านสุขภาพ ด้านการปรับตัวทางสังคม และ
จิตใจ ด้านเศรษฐกิจ และการออม ด้านการเรียนรู้ และด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามกฎหมาย กิจกรรม
การจัดการศึกษาควรบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ในลักษณะพหุวัย เน้นการอภิปรายหรือ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ควรให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสจริง
มีการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมให้มีภาคีเครือข่าย ร่วมสนับสนุนงบประมาณและจัดสรร
ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นภเรณู สัจจรักษ์ธีระฐิติ
และคณะ (2560 : ฉ-น) เรื่องทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุใน
ประเทศไทย ได้ข้อสรุปว่าสภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศมีปัจจัยนำเข้าที่เป็น
ระบบจิตอาสาผู้นำชุมชนความชัดเจนของนโยบายของรัฐ และการให้ทรัพยากรสนับสนุน ซึ่งแต่ละ
ภาคจะมีรูปแบบหรือกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป สำหรับภาคเหนือ
ใช้ระบบจิตอาสา ช่วยถ่ายทอดในชุมชน มีการใช้งบประมาณจากการออมเงินในรูปแบบของกองทุน
ตลอดจนการสร้างเวทีสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการในการถ่ายทอด
ความรู้ มีการเปรียบเทียบบทบาททั้งการเป็นผู้ถ่ายทอด และผู้ที่จะเรียนรู้โดยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มี
บทบาทสำคัญผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่เพื่อทำให้เกิด
คุณภาพชีวิตที่ดีในด้านสังคม สุขภาพ และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีกลไกการสนับสนุนการ
เรียนรู้จากภาครัฐในส่วนของ การสนับสนุนในชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุใน
ภาคเหนือ ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และได้รับการยอมรับจากชุมชน นอกจากนี้ในงานวิจัยดังกล่าว ได้ให้
ข้อเสนอแนะไว้ว่า ประเทศไทยควรให้ความสำคัญในเรื่องของการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายในมิติของวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเชื่อที่แตกต่างกันไป โดยใช้แนวเครือข่ายการเรียนรู้แบบภาคเหนือ เพื่อสร้างกลไกการสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่อันจะส่งผลให้เกิดระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรจัดให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนควรเน้นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสู่การมีสุขภาพดี (Healthy) มีความมั่นคงทางรายได้และการอยู่อาศัย (Security) และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (Participation) ตามแนวคิดที่เป็นข้อเสนอขององค์การอนามัยโลก และมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติเรื่องสังคมผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างมีพลัง (Active Ageing) ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสามารถจัดเป็นรูปแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่แตกต่างกันตามความสนใจ ความสามารถ และความต้องการตลอดจนการทำให้เป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของแต่ละชนเผ่า

1.2 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และองค์กรมูลนิธิต่าง ๆ ควรร่วมกันดำเนินการตามมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมผู้สูงอายุ พ.ศ.2561 ที่มีมาตรการ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แลโครงการสำคัญใน 6 Sustainable และ 4 Change ประกอบด้วย S1 การสร้างระบบคุ้มครองและสวัสดิการผู้สูงอายุ S2 ส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุ S3 ระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ S4 ปรับสภาพแวดล้อมชุมชนและบ้านให้ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ S5 ธนาคารเวลาสำหรับการดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทย และ S6 การสร้างความรอบรู้ให้คนรุ่นใหม่เตรียมพร้อมในทุกมิติ สำหรับ 4 Change ประกอบด้วย C1 ยกระดับความร่วมมือเสริมพลังสังคมผู้สูงอายุ C2 การปรับเปลี่ยนกฎหมายระเบียบปฏิบัติข้อบังคับให้เอื้อต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุ C3 ปฏิรูประบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนด้านผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ และ C4 พลิกโฉมนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ

1.3 หน่วยงานที่เป็นสถานศึกษาทุกระดับควรร่วมกันพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการบริการทางวิชาการตลอดจนการวิจัย โดยเฉพาะการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งชุมชนพื้นราบและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง รวมทั้งการเสริมสร้างพลังจิตอาสาของเยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนผ่านธนาคารเวลาเพื่อ

ร่วมกันยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ได้รับการส่งเสริมศักยภาพคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุ
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในสังคมดิจิทัล
- 2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพสูง (Active Ageing) ในศตวรรษที่ 21
- 2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับสังคมผู้สูงอายุทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

